

VILKMERGĖS KULTŪROS LOPŠYS

Metų sukaktys

Sukanka 10 metų, kai 2010 m. rugpjūčio 14 d. mirė Stasys Žižys (gimė 1928 m. gruodžio 12 d. Mažeikių kaime, Ukmergės rajone), Lietuvos rezistentas, Vyčio apygardos partizanų ryšininkas, partizanų palaikų perlaidojimo ir partizanų atminimo įamžinimo iniciatorius, Sąjūdžio veikėjas, memuarų „Jaunystė atidavėm Tėvynei“ (1998) autorius. Apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordino Riterio kryžiumi (2008). Palaidotas Dukstynos kapinėse.

Sukanka 25 metai, kai 1995 m. rugpjūčio 15 d. Vilniuje mirė Alfonsas Keturka (gimė 1919 m. kovo 12 d. Padvilikių kaime, Tulpiakiemio apylinkėje (dabar Siesikų seniūnija), inžinierius-architektas, dailininkas, architektūros mokslų daktaras. Rašė apie lietuvių liaudies architektūrą, baldus, koloristiką. Tapė akvarele, sukūrė knygų bei lakštinių grafikos kūrinių.

Sukanka 70 metų, kai 1950 m. rugpjūčio 22 d. Vepriose, Ukmergės rajone, gimė Lina Naikelienė, kanklininkė, Liaudies instrumentų ansamblio „Vaivora“ vadovė, LMTA liaudies instrumentų ir akordeono katedros vedėja, profesorė.

Sukanka 100 metų, kai 1920 m. rugpjūčio 22 d. Kaune mirė Antanas Dirsė (gimė 1891 m. Užulėnio kaime, Ukmergės rajone), spaustuvininkas, knygų leidėjas, visuomenės veikėjas. 1914 m. buvo įsteigęs kalendorių ir knygų leidimo bendrovę „Žinynas“.

Sukanka 100 metų, kai Valerijonavoje, Pabaisko valsčiuje, Ukmergės apskrityje, gimė Jonas Čepaitis (1920 m. rugpjūčio 31 d.), aktorius, režisierius. Parašė humoreskų, feljtonų, pjesių mėgėjų teatrams. Mirė 2003 m. gegužės 30 d. Vilniuje.

Sukanka 95 metai, kai Jurgelionių kaime, Ukmergės rajone, gimė Genovaitė Vladislava Bagaciūnienė (1925 m. rugpjūčio 31 d.), kraštotyrininkė, poetė. Yra parengusi kraštotyros darbus „Jaunystė lageriuose ir tremtyje“, „Jurgelionys – tėviškė mana“, išleidusi poezijos knygą „Gyvenimo šviesa“ (2001). Mirė 2013 m. kovo 16 d. Palaidota Ukmergės rajone, Jurgelionių kapinėse.

Ukmergės Vlado Šlaito viešosios bibliotekos inf.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Tautodailininkas Andrius Zinkevičius: „Drožyba – didžiausias pomėgis“

Tautodailininkas A. Zinkevičius.

Ukmergiškis Andrius Zinkevičius – medžio drožėjas. Šio amato tradicijų išmoko iš tėvo Rimanto Zinkevičiaus. Lietuvos tautodailininkų sąjungos narys. Drožia skulptūras, kryžius, koplytstulpius, gamina dekoratyvinius lauko baldus. Jo darbai

puošia ne tik Ukmergės kraštą – jų galima pamatyti net Australijoje.

Skaistė VASILIAUSKAITĖ-DANČENKOVIENĖ

Drožinėti A. Zinkevičius pradėjo vaikystėje, šeimai gyvenant Pašilėje,

kur Andrius lankė mokyklą. „Tėvas drožė ir aš greta jo padrožinėdavau“, – sako Andrius. Pirmoji paroda buvo surengta mokykloje, gal šeštoje ar septintoje klasėje. Dar išlikęs vienas kitas darbelis, eksponuotas joje. Tai – bareljefai. Viename jų, kuriame išdrožinėta voveraitė, kitoje pusėje yra įrašas, nurodantis, kad paveikslėlis sukurtas trečioje klasėje.

Nuo vaikiškų darbėlių pamažu augantis medžio drožėjas perėjo prie rimtesnių. Besimokydamas tuometinėje Ukmergės aukštesniojoje žemės ūkio mokykloje (dabar Ukmergės technologijų ir verslo mokykla), pradėjo kartu su tėvu drožti kryžius, koplytstulpius. O pramokęs, pats ėmė kurti juos savarankiškai. Mokykloje įgijo staliausnamų ūkio meistro specialybę.

Skulptūras drožti maloniau

A. Zinkevičius nuo 2009 m. yra Lietuvos tautodailininkų sąjungos Ukmergės tautodailininkų draugijos narys. Dalyvauja parodose. Jo skulptūrų tematika įvairi – medžiotojai, šventieji, deivės, gyvūnai, paukščiai. Paskutiniu metu tautodailininkas

daugiausiai drožia skulptūras, nes „į skulptūras labiau linksta širdis“. Daugiausiai dirba pagal užsakymus, tačiau po keletą darbų kasmet sukuria ir sau. Žmonės užsako skulptūras, norėdami papuošti savo namų aplinką.

Zinkevičiai – gražus šeimos vyrų bendro darbo ir bendros kūrybos pavyzdys. Jau laukia išdrožtos skulptūros, paruoštos papuošti parką Vilniuje. Dauguma jų – tėvo R. Zinkevičiaus, kelios – ir paties Andriaus.

Kita A. Zinkevičiaus sritis – dekoratyviniai lauko baldai: stalai, suolai, vaikų žaidimų aikštelių įrenginiai – sūpynės, čiuożyklos, nameliai. Jie dažnai papuošti ornamentais ar kitais meniniais motyvais. Tačiau tokiais užsakymais meistras užsiima rečiau. Pasak jo, skulptūras drožti yra maloniau ir įdomiau.

Nuo projekto iki užsakymų

Buvo laikas, kai teko suręsti daug pavėsinių. Tuo metu A. Zinkevičius dirbo Ukmergės miškų urėdijos (dabar Valstybinių miškų urėdijos Ukmergės regioninis padalinys) rekreacijos meistrijoje.

Nukelta į 8 p.

Prie senovės prisilietus

Siesikų bažnyčia – vienas gražiausių renesansinio stiliaus statinių Lietuvoje.

**Danutė GELŪNIENĖ,
Regina MAŽELIENĖ**

Nuo Siesikų Šv. apaštalo Baltramiejaus bažnyčios mažojo bokštelio neseniai nukeltas 1774 m. pagamintas kryžius, kuris buvo grėsmingai pasviręs ant bažnyčios stogo.

Jis išvežtas į Kauną restauruoti. Kryžiui net 246 m. Jo būklė gera, tačiau žiojėja kulkų skylės, nulaužtas vienas saulės spindulys.

Iki 1607 m. ji priklausė evangelikams reformatams, kol kalvinistai Siesickiai (kaip visa Radvilų giminė) perėjo į katalikybę.

Dabartinė bažnyčia galutinai vaizdą įgavo 1662–1668 m. po Kazimiero vėliavininko ir Kazimiero LDK kuchmistro vykdytų rekonstrukcijų, pritaikant ją katalikų reikmėms. Prisiminkime, kad senovėje žmonės neturėjo pavardžių, tik vardus ir vietovę, kurioje gyveno. Pavyzdžiui, Daumantas Siesickis, o pavardės įves-

Pirmoji bažnyčia čia buvo funduota Vytauto Didžiojo, tuoj po krikščionybės įvedimo Lietuvoje, 1412 m. Šis dokumentas rašytas ant pergamento ir patvirtintas antspaudu.

Nedidelė medinė bažnyčia išstovėjo iki 1535 m., kai 1537 m. Daumantas Siesickis testamentu paliko Kristoforui Siesickiui mūrinę Šv. apaštalo Baltramiejaus vardu pavadintą bažnyčią.

Iki 1607 m. ji priklausė evangelikams reformatams, kol kalvinistai Siesickiai (kaip visa Radvilų giminė) perėjo į katalikybę.

Dabartinė bažnyčia galutinai vaizdą įgavo 1662–1668 m. po Kazimiero vėliavininko ir Kazimiero LDK kuchmistro vykdytų rekonstrukcijų, pritaikant ją katalikų reikmėms. Prisiminkime, kad senovėje žmonės neturėjo pavardžių, tik vardus ir vietovę, kurioje gyveno. Pavyzdžiui, Daumantas Siesickis, o pavardės įves-

tos vėliau – XVII a. antroje pusėje.

Tačiau 1774 m. bažnyčioje kilęs gaisras sunaikino dokumentus, todėl iki to laiko bažnyčios istorija surinkta iš fragmentų ir fundatorių Siesickių testamentų.

Po gaisro sudėtos naujos medinės stogo konstrukcijos, kurios be esminių pakeitimų laikosi iki šių dienų. Laikas, oras, vanduo, sniegas atliko savo „darbą“ ir pastatas pradėjo „sunkiai sirgti“.

2016 m. Lietuvos varpininkų asociacija atliko svarbų darbą – įgyvendino bažnyčios bokšto tvarkymo darbų (avarijos grėsmės pašalinimo) projektą, sutvarkė bokšto 4 ir 5 aukštus, demontavo du labai vertingus 1501 ir 1692 m. gamintus varpus ir kol kas paliko saugojimui, nes jie kabojo ant sutrūnijusių sijų ir kelė pavojų.

Kunigas Rimas Mačiulskis sutvarkė bažnyčios registrą, inventorizavo turtą, atnaujino turto

aprašus, pradėjo įgyvendinti bokšto tvarkymo darbų projektą.

Dabartinis klebonas Kazys Gražulis, pasitelkęs specialistus, kuria tęstinį tvarkymo darbų (avarinės grėsmės pašalinimo) projektą ir tvarko stogo dangą. Darbams ir iniciatyvoms pritaria rajono meras ir savivaldybė, buvo pasitelktas iš Kauno galingesnis ir aukštesnis statybinis bokštas, nukeltas kryžius ir išvalyti lietvamzdžiai bei latakai.

Pastatas – valstybinės reikšmės, kultūros paveldas. Tikimės ir laukiame supratimo ir svarbių, atsakingų sprendimų. Jausmas, liečiant tokį seną kryžių, nenusakomas žodžiais. Ateikite, parymokitė, pabūkitė toje senovės auroje ir pamąstykitė, ką paliekame po savęs, ką pasakome savo vaikams, kad jie ilgai atmintų.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Tautodailininkas Andrius Zinkevičius: „Drožyba – didžiausias pomėgis“

Žaidimų aikštelė tolimojoje Vanuatu šalyje.

Skulptūros motyvas.

Deivės drabužį puošia gėlės.

A. Zinkevičius drožinėja ir medžioklės temomis.

Atkelta iš p. 7

Jam teko vadovauti projektui, kurį įgyvendinant įkurtas Balto kalno apžvalgos takas Kernavėje. Vyras buvo projekto vadovas ir skulptorius. Šį darbą lydėjo privatus užsakymas – žmonės pageidavo pavėsinių ir terasų. Pasak A. Zinkevičiaus, darbas sunkus, jį darant reikia pagalbininko, kurio pats neturi, tad paskutiniu metu pavėsinėmis užsiima retai. Malonesnė yra menininko veikla.

Idėjų netrūksta

Kūrybinių impulsų A. Zinkevi-

čius kasdien semiasi iš aplinkos. Kartais idėjos ateina nieko nedarant – tiesiog sėdint ir bemažant, gulint ir svajojant, net miegant. Ima ir susapnuoja, ką turėtų išdrožti.

Dažnai minčių sukurti vieną ar kitą dalyką kyla keliaujant ar vartant žurnalus, pamačius kokį įdomesnę objektą. „Pagalvoju, o kodėl sau to neišdrožti, – sako meistras, – ne padaryti tą patį, bet sukurti savo variantą.“

Dekoruodamas kūrinius, tradicinius ornamentus A. Zinkevičius perima iš senovinių raštų, kuriuos galima išvysti išlikusiuose senuosiuose

dirbiniuose ar knygose. Kurdamas pagal privačius užsakymus, kartais kuria ir savo ornamentus, atsižvelgdamas į tai, ko nori žmogus.

Darbai – net tolimojoje Vanuatu

Nors ukmergiškis dažniausiai dalyvauja Lietuvoje rengiamuose pleneruose, jo darbų galima atrasti ir toli už Lietuvos. Toliausiai – Vanuatu šalyje, esančioje Ramiojo vandenyno salyne į rytus nuo Australijos. Tai – valstybė, kurią sudaro 81 sala. Sostinėje, vardu Port Vila, įsikūrusiame „Holiday Inn“ viešbutyje galima nučiuožti nuo Andriaus gamintos čiuožyklos, pasisūpuoti sūpynėmis ar pamokuoti pro langą iš jo suręsto vaikų žaidimų namelio. Aikštelę puošia mūsų krašto tautodailininko drožtos šernų skulptūros.

Šernas, pasak A. Zinkevičiaus, yra svarbus Vanuatu šalies simbolis, todėl ten gausu laukinių šernų ir naminių kiaulių. Sukurtas kultas, apipintas giliomis tradicijomis. Jie šernus valgo, dalijasi mėsa ir labai vertina iltis. Tad A. Zinkevičiaus drožiniai suteikė daug džiaugsmo, žmonės prie jų fotografuojasi atminčiai.

Su vietiniais drožėjas susišnekėjo anglų kalba, kuria jie puikiai kalba, nors turi ir savo, vadinamą bišlama, kalbą, kuri yra anglų ir prancūzų kalbų mišinys.

Kaip užsimezgė tokie tolimi ryšiai? Pasirodo, A. Zinkevičiaus sesuo gyvena Australijoje. Jos vyras dirba Vanuatu šalyje minėtame viešbutyje, tad jis ir parekomendavo lietuvių tautodailininką, kad šis pagražintų aplinką. Australijoje medžio meistrui neteko drožinėti, tik mūryti židinių.

Yra ir daugiau A. Zinkevičiaus darbų, pasklidusių po pasaulį – Baltarusijoje, Vokietijoje, Vengrijoje. Kiškunmajša mieste, kuris draugauja su Ukmerge, Andriaus tėvui Rimantui Zinkevičiui suteiktas garbės piliečio vardas. Miestą puo-

šia abiejų medžio meistrų – tėvo ir sūnaus – kartu sukurtos skulptūros.

Vertė – nuo sudėtingumo

A. Zinkevičiaus darbų kainos įvairios. Vaikų žaidimų namelis gali kainuoti ir 2 tūkst. eurų. Skulptūrų kainos – nuo 100 eurų. Jos priklauso ne tik nuo dydžio, bet ir drožinio sudėtingumo. Kuo didesnis drožinys, tuo didesnė ir kaina. Tačiau jei smulkių detalių labai daug, ir maža skulptūra gali kainuoti brangiau. Arba atvirkščiai, jei daug ploto paliekama vientiso, be smulkių detalių, ir didelė skulptūra gali būti ne tokia brangi. Neseniai teko drožti pelėdą, tupinčią ant kelmo. Ji buvo palyginti nemaža, 1,5 metro aukščio, bet puošyba labai paprasta.

Jei naudojama daug dekoru, kyla ir kaina, nes tenka ilgiau drožinėti ir įdėti daug darbo.

Geriausiai tinka ažuolai

Nors Zinkevičių šeima turi savo miško, stengiasi jį tausoti. Paprastai užsakovai patys turi pasirūpinti mediena. Tačiau, jei žmogus tokios galimybės neturi, kartais tenka ir savam miške pasižvalgyti kokio sausuolio. Jei yra, gerai, jeigu ne, tenka pirkti.

Geriausiai drožybai tinka ažuolai. Jie, pasak pašnekovo, puikiai laikosi tiek viduje, tiek lauke. Lengviau drožinėti iš liepų, tačiau jos neilgaamžės – geriau išsilaiko patalpose. Galima drožinėti ir iš kitų medžių, tačiau A. Zinkevičius jų nenaudoja. Kartais iš upės ištraukia juodųjų ažuolų.

Medžių apdirbimo įrankiai

Kuriant iš medžių, reikalingi medžių apdirbimo įrankiai. „Pagrindiniai – plaktukas ir kaltas. Yra elektrinių kaltų, skirtų stambioms detalėms. Jei skulptūra didelė, pirmasis pagalbininkas – benzininis pjūklas. Pjūklų būna įvairių. Kirvelis taip pat reikalingas. Dar – kampinis šlifuočlis“, – vardija meistras.

A. Zinkevičius gali ir restauruoti. Žinias perėmė iš savo tėvo, matydamas, kaip jis dirba ir padėdamas. Sertifikato, kuris reikalingas bendradarbiaujant su muziejais, šiai veiklai neturi, todėl restauruoja pagal privačius užsakymus. Nedaro konservavimo darbų, tik atnaujinimo. Tautodailininkui yra tekę restauruoti senovines spintas, stalus, kitus daiktus.

Krašto apsaugos savanoris

Be drožybos A. Zinkevičius domisi ir kita veikla. Tai – jau dvidešimt metų besitęsianti savanorystė. 2000 m. davė priesaiką ir nuo tada tarnauja Lietuvos krašto apsaugos savanorių pajėgose, Ukmergėje. Tad vieną ar dvi savaites per mėnesį praleidžia tarnyboje. Jos metu veda mokymus. Tai – įvairios pratybos miškuose, šaudyklose. Kartais organizuoja žygius. Už šią veiklą, kaip ir kariai Lietuvos kariuomenėje, gauna atlygį. Skiriasi tai, kad darbas nėra nuolatinis, savanoriai tarnybą eina tada, kai yra pašaukiami.

Dar vienas Andriaus pomėgis – dainos ir šokiai. Folkloro ansamblyje „Pyniava“ šoka ir dainuoja kartu su žmona.

Zinkevičių šeimoje auga aštuonmetis sūnus ir penkiolikmetė dukra. Dukra paveldėjo polinkį į kūrybą – baigė Ukmergės meno mokyklos dailės skyrių, o sūnus daugiau domisi tiksliaisiais mokslais bei sportu.

Laisvalaikiu tautodailininkas retsykiais pažvejoja. Nors daug reikalų turi su medžiotojais, pats nemedžioja. Pramoginėse kelionėse teko nardyti, bet Lietuvoje tokios veiklos kaip pomėgio neišplėtos.